

ובירוש¹⁶ אמרו שף נשים ועבדים הוצרך לומר דהימניינו רבנן בדרבנן, דכיון דאמרין אנן בדיקת אם לא שהבדיקה מדרבנן לא היו נאמנים עלייה, שמתוך זה אין עצליות זה בדיקות כל שהוא.¹⁷ ובענין זה אפשר לפרש מה אמרו בפ' כיצד מערבין¹⁸ שאפי' עבד ושפחה נאמני על התחום מפני שלא אמרו (שלא אמרו) בדבר להחמיר אלא להקל, משום דתחומין דרבנן. ודאי שף בשל תורה עבד ואשה נאמני הם כמו שאמרנו, אלא מיירי בשאומרי שחן מדרדו את התחום, ואלו היה דבר של תורה אין לנו לסמוד עליו זה שחן יודען למדוד¹⁹. והרב מורי נ"ר²⁰ אומר שאותה SAMEH RUFI שפחה מהרבה הוא עבד ושפחה שומען לו כנגד גודול شبישראל שהוא ממעט, שהוא קולא מדרבנן, דאלו בשל תורה עד אחד בהכחשת לא כללום הוא.²¹

[אייבעיא להו המשביר בית לחבירו בחזקת ברוק וממצאו שאינו בדוק מהו, כי הוי במקח טעות]²². יש מפרשים לדאו דוקא בחזקת שהוא בדוק, שאם התנה עמו בפירוש שהוא בדוק פשיט' שאם מצאו שאינו בדוק שהוא מקח טעות, אלא הци קאמי, המשביר בית לחבירו בארכוב[ה] עשר שהוא בחזקת בדוק, דסבירא לנו דבעביען דחזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק נקייטין לקולא משום דחווי בדרבנן, וכא מיביעא לנו הויל ודיננו שייא בחזקת בדוק כשמצאו שאינו בדוק אי הוי מקח טעות. וזה דעת הרב אלפסי ז"ל של א' הביא בHALCHOTYO בעיא דחזקתו או אין חזקתו בדוק²². וכל שכן לפ' מה שכטבנו למעלה²³ שאין השאלה אלא למי שהוא חשור לשאר דברים, שהרי הוא בחזקת בדוק בודאי לפ' שהוא חבר כשאר²⁴ דברים. ואחרים אמרו שאיפשר לפרש בחזקת בדוק SAMEI לו בפירוש שהוא בדוק, ואפי' הци קא מיביעא לה' הא הוי במקח טעות, ולא SAMEI לו בלשון תנאי שהוא בדוק אלא להודיעו, וכא מיביעא לנו הוי במקח טעות, אם הוא (מקפיד) [מקפיד] על מה שחדר שהוא דבר של מצווה הויל ולא AMI לו בלשון תנאי, אבל אם AMI לו בלשון תנאי ודאי דבר פשוט הוא שהוא מקח טעות.²⁵

והרב מורי נ"ר אומר שף אם AMI לו בלשון תנאי היא השאלה, ולא לענינו התשלומיין. דודאי פשוט הוא שצריך לשלם לו שכר הבדיקה, אלא השאלה היא כיוון שהוא עניין של מצווה אם הוא במקח טעות שיבטל השכירות לגמר, כדי מכך טעות שהוא בטל כשמצא מום במקח. ופשט אבי דלא הוי במקח טעות, שאם הוא צריך לעשות בבית זה תורה של

בהגה, שב שמעתתא שמעתא ו' פ"א. ועי' מש"כ בביבאר הגרא יוז' שם אות ל"ב בשיטת התוס'. 16 פ"א ה"א, דף ב' ב'. 17 וטעם זה מספיק גם לעבדים וכדאמרינו עשרה קבין עצליות יידרו לעולם תשעה נטלו עבדים (תחביבא שם). וכן פרישו שא"ר בכוננת הירושלמי שמתוך זה עצליות אנן בדיקות כראוי, ואם לא שהבדיקה מדרבנן לא הינו נאמנות עלייה, עי' בתוס' כאן ד"ה הימנווה, ראי"ש כאן סי' ג', מהר"ם חלאה כאן, הרשב"א והרין נוביל, חי' הריטב"א כתובות ע"ב א' ומובא בשטמ"ק שם. אבל המאירי כאן מפרש אותו בהפר': שמתוך שהוא עצליות בדיקות כל שהוא, ר"ל עשוות מלאכתן במתוון ואני טרומות בעסקים אחרים, עי' ב', וכן פרישו רכינו מנות בלה' חורם פ"ב הי"ז. ועיין מ"ש בשדה יהושע שם בשם הרՃב"ז. 18 עירובין נ"ח ב'. 19 עי' מ"ש בזה בתהב"א שם. 20 כ"כ הרמב"ן בחידושיו לחולין שם, והביאו בח"י הר"ן שם והרא"ה בדק הבית בית א' שער א'. 21 עי' קידושין ס"ה ב'. 22 השווה עם מ"ש מהר"ם חלאה בראש ד"ה ולענין פסק. ועי' בב"ח אוית סי' תלוין ס"ד"ה השוכר. 23 ד"ה וקסבר. 24 ג"ל: למי שהוא חבר לשאר. 25 וכ"כ מהר"ם חלאה בד"ה אייבעיא, וכיון זהה בפרק אוית סי' תלוין ס"ק ג', ועיין בדבריו שכטב לפרש כן גם במא שהביא המ"מ בשם הרמב"ן – שם

מצוה אינו בעיניו כמו שמצוה בה מום, דעתך ליה לקוי ממצוה בין בגופיה בין במעטוניה, ועילה מצא כשהוא מבקש להזoor ואין שומעין לו, אלא יבדוק את הבית ובעל הבית ישלם לו אחר כך, שכן לו להוציא ממון ולא [לטרוח] [לטrhoח] במצוה שהיא מוטלת על זה, לא אמרו אלא שאין הדבר אצל מום שיבטל בו המקות. ומה שאמרו לקוי ממצוה בין בגופיה בין במעטוניה, לא שיאמר אבי שהויא יוציא המעות משלו או שיטרח לצרך חברו, אלא שם לא רצה חברו לבדוק אין לו לבטל המקה לך, ואין לו עליון אלא תרעומת פן המעות שהוציא ומן הטורח שטרח במה שהוא מوطל על חברו, והויא גובה ממנו, שדבר של הקפה הוא אלא שאין מום לבטל בו המקה כמו שאמרנו.²⁶

הדברים שביאר רבינו להלן בסמוך בשם מоро — ועי' בהערה הבאה. 26 וכן כתב במאמר היל' חומר פ"ב היל' ח', בשם הראה שכותב בשם הרמב"ן, ומובא אף בחידושים מהריטוב' א' כאן, עיין בדבריו בארכיה. ועיין בר' שחילק עליו. ועי' ב' הדיעות בטוש"ע או"ח סי' תל"ז ס' ג', ועי' שבספריהם. ועי' בפרק' שם שכ' שאם התנה השוכר בפירוש עם המשcir שאינו שכיר את הבית אלא אם כן הוא בדוק, לית דין ולית דין שיאמר שאינו מתקח טעות, ולפיכך כתוב שאף הרמב"ן מפרש הסוגיא ללא התנה, רק שהמשcir הוכיר שהבית בדוק והשוכר קיבלו בסתם. עיין בדבריו. ועי' בバイור הלכה של המ"ב שם, ד"ה ו' וא', שהעיר שבמיוחס להריטוב' א' כאן מתברר שהרמב"ן מפרש הסוגיא בהנחה השוכר, ולאחריה לא היה מתקח טעות. וכן מבואר בדבריו רבינו. ובמקורו חיים פסק כהפר' לח' שאם התנה תנאי גמור הויביטול מתקח. ועי' במאירי (דף ט"ו עמי' א') שהביא שיטת המפרשים ניחא ליה לאיניש לקוי ממצוה במוענין, הויאל ועתדי להשתלים ממנו, שהוא כדעת הרמב"ן, ומהאירי נקט אח'כ שאם אמר לו בהධיא שבודק הוא, אין ספק שהויא בדוק והוא ירצה. ועי' גם בר' מנרבונא (העתקנו את לשונו להלן) שהביא דעת מי שפירש שהמשcir פורע השוכר, ולא הוכיר שמייר בהנחה במפורש. ולפי'ז, מה שהמשcir מחוויב לפורע לשוכר שכר הבדיקה. והוא משומש שאין אומרים ניחא ליה לאיניש לקוי ממצוה במוענין אף במקומות חסרון כייס. וכן נראה שהיא דעת האורחים שהביא הר'גון. אבל בדבריו רבינו בשם הרמב"ן מבואר שהמשcir מתחייב לפורע שכר הבדיקה מדין קיום התנה שסביר; ובדין ניחא ליה לאיניש לקוי ממצוה במוענין לא נתברר, איפוא, בדרכי הרמב"ן אם הוא סובר Dunnach ליה אפסלו במקומות חסרון כייס לא. ועי' בהגה בש"ע שם ס' ג', ובバイור הגר"א שם, ובשעה'צ של המ"ב אית' י'. וצ'ב בעיקר דברי הרמב"ן שמספרש שאף באמר לו בלשון תנאי הירא השאללה, מכון הסתמך מדבר כאן אפילו בהנחה בתנאי גמור כדין משפט התחנאים, והדבר תמה, מה שיריך לומר בכח' ניחא ליה לאיניש וכו', ומאותר שלא נתקיים תנאו בודאי בטלת השכירות, וכמו שתמהה בפרק' ח. והנראת בזאת, שאין כאן עניין של "תנאי" במובנו הריגלי, ש'על מנת' כאן אינו מעין התנאים שadsם מותנה בקנין או בהתחייבות, כמו מקדש ומגרש ומוכר על תנאי, שעשויה המעשה על תנאי, שאם לא יתקיים המעשה, אבל השוכר בית על מנת שהוא בדוק אינו מעשה המבטל את השכירות, אלא הוא תיאור והגדרת המקה, שבית שכיה ברצונו לשוכר, וכך אין דנים בהזו אלא מדין מום שבטול את המקה, ולא מדין תנאי שהלות המקה מותנית בו. ופשט אבי שאם הוא צריך לעשות בבית טורח של מצואה אינו בעיניו כמו שמצוה בו מום שיתבטל המקה. ועי' במאמר'A שם ס' ק' ד' שהקשה על הרמב"ן למה הוזכרו בगם' לומר ניחא ליה לאיניש וכו', והלא כך הוא הדין בכל מום שאיבו בגוף המקה שמנכח לו מן הדמים והמקה קיימים, כמובואר בש"ע חוות משפט סי' רל"ב ס' ח. וצריך ששם לא התנה, וכן אין ריל' היל' הרי' מנרבונא: "הא דאמרי ניח' ליה לאיניש, שמעתי שיש מי שפי' דמ"מ המשcir פורע השוכר שהוציא השוכר בבדיקה, שאם לא כן הא לא ניח' ליה לאיניש לפורע לולב או עציצית וכיוצא בהן לצורך חברו, ואין זו דרכה של שמוועה. ועוד דאפי' בעלמי' נמי דליך מצואה השיבו'Rebotי האונומים זיל (עי' בש"ת הרי' מגאש סי' נ"א, ובהגחות מרדי' כתובות סי' רצ'ב), שאין מתקח טעות אלא בגופן של בתים כגון כותל העומד ליפול וכיוצא בו, אבל אמת המים וכיוצא